

prima instanță – A. Miron
instanța de apel – D. Manole, I. Cotruță, A. Bostan

dosarul nr. 2rac-60/17

DECIZIE

22 martie 2017

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței Valentina Clevadi
Judecători Iuliana Oprea, Ion Druță, Dumitru Mardari, Galina Stratulat

examinând recursul declarat de către Întreprinderea de Stat „Tipografia Centrală”, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Societății Comerciale „Cartnord” societate cu răspundere limitată împotriva Întreprinderii de Stat „Tipografia Centrală” cu privire la încasarea datoriei și a dobânzii de întârziere, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 01 noiembrie 2016, prin care a fost respins apelul declarat de către Întreprinderea de Stat „Tipografia Centrală” și menținută hotărârea Judecătoriei Râșcani municipiul Chișinău din 21 decembrie 2015

c o n s t a t ă

La 15 aprilie 2014 SC „Cartnord” SRL a depus cerere de chemare în judecată împotriva ÎS „Tipografia Centrală” cu privire la încasarea datoriei și a dobânzii de întârziere.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, a livrat pârâului hârtie și carton poligrafice în sortiment conform contractului nr. 03/12 din 25 ianuarie 2012, cu termenul de achitare de 30 de zile din data livrării (conform pct. 3.2 al contractului). La 12 septembrie 2013 a fost semnat un nou contract și, respectiv, toate livrările ulterioare au fost efectuate în baza acestuia din urmă.

Din cauza nerespectării condițiilor contractului nr. 03/12 din 25 ianuarie 2012, la data de 14 aprilie 2014 s-a format o datorie de 478447,83 lei, care reiese din facturile fiscale: FB4587106 din 23 august 2013, FB4587197 din 02 septembrie 2013, FB4587261 și FB4587259 din 05 septembrie 2013, FB4587293 din 06 septembrie 2013, FB4587310 din 09 septembrie 2013, FB4587329 din 10 septembrie 2013, FB4587338 din 11 septembrie 2013, FB4587373 din 12 septembrie 2013.

Pentru a evita un proces judiciar, reclamantul la 13 martie 2014 a expediat în adresa ÎS „Tipografia Centrală” o scrisoare de restituire benevolă a datoriei, care a fost recepționată de pârât la 14 martie 2014, care însă a rămas fără soluționare.

Conform art. 572 Cod civil, temeiul executării rezidă în existența unei obligații. Obligația trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credință, la locul și în momentul stabilit.

Deoarece nu este posibilă repunerea în drepturile legale, reclamantul pretinde prin prezenta acțiune la încasarea datoriei de la pârât conform art. 10 și 11 Cod civil.

Și art. 602 Cod civil prevede că, în cazul în care nu execută obligația, debitorul este ținut să-l despăgubească pe creditor pentru prejudiciul cauzat astfel dacă nu dovedește că neexecutarea obligației nu-i este imputabilă. Neexecutarea include orice încălcare a obligațiilor, inclusiv executarea necorespunzătoare sau tardivă.

Potrivit pct. 3.3 al contractului nr. 03/12 din 25 ianuarie 2012, pârâtul poartă răspundere materială în valoare de 0,1% din suma neachitată pentru fiecare zi de întârziere și este obligată de a achita dobânda de întârziere conform următorului calcul: suma facturii (cu termen de plată expirat) X zile extra termen X 0,1%.

Cere reclamantul, prin prisma art. art. 10,11,14,513,572, 585,602,619,1416 Cod civil, încasarea de la pârât a datoriei de 478447,83 lei, a dobânzii de întârziere de 90893,94 lei și a cheltuielilor de judecată pentru taxa de stat achitată în mărime de 17080,25 lei.

Ulterior reclamantul a depus o cerere suplimentară, în motivarea căreia a indicat că pârâtul a achitat o parte din datorie, astfel conform contractului nr. 03/12 din 25 ianuarie 2012 suma datoriei inițiale de 478447,83 lei de la momentul depunerii acțiunii s-a micșorat până la 2846,02 lei. La fel, pct. 3.3 al contractului dat prevede achitarea unei despăgubiri materiale – dobânda de întârziere, care pentru suma neachitată constituie 131971,20 lei (conform calculului anexat la dosar).

Potrivit contractului nr. 72/13 din 12 septembrie 2013 (valabil până la 31 decembrie 2014 și în temeiul pct. 7.2 prelungit pe un an până la 31 decembrie 2015) s-a format o datorie de 172525,16 lei. Pct. 5.1 al contractului la fel prevede achitarea unei dobânzi de întârziere în caz de neexecutare sau executare tardivă a contractului, care constituie, potrivit calculului anexat, 37842,18 lei.

La moment suma datoriei, calculată în baza ambelor contracte, constituie 175371,18 lei, fapt ce rezultă și din actul de verificare din 27 octombrie 2015 semnat doar de reclamant, din cauza că pârâtul a refuzat de a-l contrasemna.

La data depunerii acțiunii în instanța de judecată, reclamantul a achitat taxa de stat de 17080,25 lei (ordinul de plată nr. 394 din 14 aprilie 2014), precum și a suportat cheltuieli de executare de 3420 lei pentru aplicarea măsurilor de asigurare prin încheierea judecătorească din 18 aprilie 2014, care urmează a fi încasate din contul pârâtului.

În urma celor enunțate, cere reclamantul încasarea de la ÎS „Tipografia Centrală” a datoriei de 160128,06 lei, încasarea dobânzii de întârziere de 169813,38 lei, încasarea taxei de stat achitate în mărime de 17080,25 lei și a cheltuielilor de executare de 3420 lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Râșcani municipiul Chișinău din 21 decembrie 2015, a fost admisă integral acțiunea, fiind dispusă încasarea de la ÎS „Tipografia Centrală” în beneficiul SC „Cartnord” SRL a datoriei pe contractele nr. 03/12 din 25 ianuarie 2012 și nr. 72/13 din 12 septembrie 2013 în sumă de 160128,06 lei, dobânda de întârziere de 169813,38 lei, taxa de stat achitată de 17080,25 lei, cheltuieli de

executare de 3420 lei, iar în total suma de 350441,69 lei.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 01 noiembrie 2016, a fost respins apelul declarat de către ÎS „Tipografia Centrală” și menținută hotărârea Judecătorei Râșcani municipiul Chișinău din 21 decembrie 2015.

La 06 decembrie 2016 ÎS „Tipografia Centrală” a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, prin care a cerut admiterea recursului, casarea hotărârilor judecătorești și restituirea pricinii spre rejudecare în prima instanță.

În motivarea recursului a indicat că, instanțele la adoptarea hotărârilor au aplicat o lege care nu trebuia aplicată și anume a prevederilor art. 619 al. (1) Cod civil – dobânda de întârziere, care nu poate fi aplicată la caz, în situația în care contractele încheiate între părți prevedeau pentru neexecutarea obligațiilor, ca mijloc de garantare, clauza penală. Respectiv, pretențiile intimatului urmau a fi examinate prin prisma art. 624-630 Cod civil. Or, cadrul legal civil reglementează raporturile juridice ce țin de „dobânda de întârziere” și „clauza penală” prin norme juridice distincte, precum și termenul de prescripție se aplică diferit la aceste raporturi de drept.

Instanțele s-au expus arbitrar și asupra mărimii dobânzii de întârziere încasate de la pârâțul-recurent, fără însă a da vreo apreciere calculului prezentat de ÎS „Tipografia Centrală”, care diferă esențial de cel prezentat de SC „Cartnord” SRL. Nu s-au expus instanțele nici asupra cerinței recurentului de reducere a clauzei penale, prin prisma art. 630 Cod civil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Instanța de recurs constată că ÎS „Tipografia Centrală” a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 01 noiembrie 2016 în termen, la 06 decembrie 2016.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel în partea încasării dobânzii de întârziere și a restitui pricinii spre rejudecare în partea dată în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

După cum s-a stabilit, între SC „Cartnord” SRL și ÎS „Tipografia Centrală” la 25 ianuarie 2012 a fost încheiat contractul nr. 03/12 de vânzare-cumpărare a mărfii (hârtie și carton). În temeiul pct. 3.2 al contractului, părțile au prevăzut că achitarea pentru marfa livrată urma să se efectueze prin virament timp de 30 zile după primirea mărfii pe contul de decontare al vânzătorului SC „Cartnord” SRL, iar conform pct. 3.3 al contractului, pentru achitarea cu întârziere a mărfii livrate părțile au prevăzut răspunderea materială a cumpărătorului în valoare de 0,1% din suma neachitată pentru fiecare zi de întârziere.

Ulterior la 12 septembrie 2013, SC „Cartnord” SRL și ÎS „Tipografia Centrală” au încheiat un alt contract de vânzare-cumpărare a mărfii nr. 72/13. Potrivit pct. 3.2 al contractului, părțile au stabilit că achitarea pentru marfa livrată urma să fie efectuată prin virament în termen de 30 zile din data întocmirii facturii fiscale, iar pentru achitarea cu întârziere a mărfii livrate părțile au prevăzut ca mijloc de garantare – clauza penală în mărime de 0,1% pentru fiecare zi de întârziere (pct. 5.1).

Prin acțiunea înaintată, cu completările ulterioare, pretinde SC „Cartnord” SRL încasarea de la ÎS „Tipografia Centrală” a datoriei de 160128,06 lei formate ca rezultat al executării tardive a contractelor de vânzare-cumpărare, încasarea dobânzii de întârziere de 169813,38 lei, încasarea taxei de stat achitate în mărime de 17080,25 lei și a cheltuielilor de executare de 3420 lei.

Instanțele la adoptarea hotărârilor, contestate prin prezentul recurs, au admis integral pretențiile reclamantului. Or, soluțiile date sunt eronate parțial reieșind din următoarele.

Astfel, având în vedere că obligațiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) și din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condițiile legii, conform art. 514 Cod civil, în virtutea raportului obligațional creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute, conform art. 512 al. (1) Cod civil.

Totodată, art. 572 al. (2) CPC indică că, obligația trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credință, la locul și în momentul stabilit.

Deoarece în rezultatul raporturilor contractuale instituite între părți s-a constatat că ÎS „Tipografia Centrală” nu și-a onorat obligația de plată a mărfii livrate, SC „Cartnord” SRL a fost în drept de a pretinde de la cumpărător achitarea prețului restant. Or, inițial reclamantul-intimat a pretins la încasarea datoriei de 478447,83 lei, care ulterior a fost redusă până la 160128,06 lei.

Colegiul atestă ca fiind legală soluția instanțelor în partea încasării datoriei de 160128,06 lei, în situația în care s-a stabilit cu certitudine neexecutarea condițiilor contractuale de către cumpărător. Or, reieșind din caracterul sinalagmatic al contractului de vânzare-cumpărare, care creează obligații reciproce și interdependente, astfel obligația vânzătorului de a preda bunul este corelativă cu obligația cumpărătorului de a prelua bunul și de a plăti prețul convenit.

Deși recurentul contestă legalitatea hotărârilor pronunțate de instanțele inferioare integral, inclusiv în partea încasării datoriei de 160128,06 lei, argumentele acestuia nu pot fi reținute, având în vedere că ÎS „Tipografia Centrală” pe parcursul examinării pricinii civile a stins o parte din obligațiile pecuniare, deci a recunoscut acțiunea în partea dată. Mai mult ca atât, livrarea de mărfuri a fost confirmată prin facturi fiscale, care nu au fost contestate în vreun mod de pârâțul-recurent.

Instanța de recurs însă atestă ca fiind eronate concluziile instanțelor în partea încasării dobânzii de întârziere în sumă de 169813,38 lei reieșind din următoarele motive.

Astfel, reclamantul la înaintarea acțiunii a pretins la încasarea dobânzii de întârziere invocând prevederile pct. 3.3 al contractului de vânzare-cumpărare a mărfii nr. 03/12 din 25 ianuarie 2012 și pct. 5.1 al contractului de vânzare-cumpărare a mărfii nr. 72/13 din 12 septembrie 2013. Totodată, în conținutul cererii de chemare în judecată și a celei suplimentare reclamantul a invocat temeiul de drept al dobânzii de

întârziere prevăzut de art. 619 Cod civil.

Instanțele inferioare, la rândul său, și-au motivat soluția de admitere a capătului de cerere cu privire la încasarea dobânzii de întârziere prin prisma art. 617 și 619 Cod civil.

Or, dobânda se aplică în toate cazurile în care conform legii sau contractului obligația este purtătoare de dobândă.

Deci, cadrul legal civil face distincție dintre dobânda prevăzută de contract și dobânda legală prevăzută de art. 619 Cod civil.

Instanțele însă au dispus încasarea dobânzii reieșind din prevederile contractuale instituite între părți (de 0,1% pentru fiecare zi de întârziere), însă au motivat calculul dobânzii conform celui stabilit de art. 619 al. (1) Cod civil.

Mai mult ca atât, din conținutul contractelor nr. 03/12 din 25 ianuarie 2012 și nr. 72/13 din 12 septembrie 2013 nu rezultă expres că acestea sunt purtătoare de „dobândă”, în special în cazul în care rata dobânzii de întârziere se stabilește în expresie procentuală anuală, spre deosebire de clauza penală care constituie un mijloc de garantare a executării obligațiilor și se stabilește pentru fiecare zi de întârziere.

În circumstanțele date instanțele, reieșind și din pretențiile invocate de reclamant, urmau să determine totuși dacă pct. 3.3 din contractul de vânzare-cumpărare a mărfii nr. 03/12 din 25 ianuarie 2012 și pct. 5.1 din contractul de vânzare-cumpărare a mărfii nr. 72/13 din 12 septembrie 2013 sunt purtătoare de dobândă contractuală sau clauze penale și după care să se pronunțe pe marginea acestui capăt de cerere.

Instanțele vis-a-vis de cerințele de despăgubire urmează să țină cont și de faptul că penalitățile se prescriu în termen de 6 luni (art.268 lit. a) Cod civil), iar dobânzile, potrivit dreptului comun, în termen de 3 ani (art.267 al.(1) Cod civil).

Contractele de vânzare-cumpărare prevăd și termene diferite de plată a mărfii livrate. Astfel, în baza pct. 3.2 al contractului nr. 03/12 din 25 ianuarie 2012 - achitarea pentru marfă urma a fi efectuată prin virament timp de 30 zile după primirea mărfii pe contul de decontare al vânzătorului, iar în baza pct. 3.2 al contractului nr. 72/13 din 12 septembrie 2013 – achitarea pentru marfă urma a fi efectuată în termen de 30 zile din data întocmirii facturii fiscale. Or, termenul, după expirarea căruia debitorul este considerat în întârziere, este diferit stabilit prin aceste contracte.

Fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel, iar instanța judecătorească (judecătorul), la rândul său, este în drept să propună părților și altor participanți la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare și să dovedească faptele ce constituie obiectul probațiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor, conform art. 118 al. (1) și al. (5) CPC.

Or, conform circumstanțelor cauzei, instanțele au ignorat normele procesuale enunțate și au admis pretențiile reclamantului doar în baza probelor prezentate de acesta, fără însă a da apreciere și obiecțiilor pârâtului pe marginea acțiunii înaintate, inclusiv ce ține de mărimea sumelor pretinse de SC „Cartnord” SRL.

În acest sens, ar fi rațional de a dispune efectuarea unei expertize contabile, în cazul în care norma procesuală acordă un astfel de drept părților la cererea lor, precum și din oficiu, conform art. 148 CPC.

În cumulul celor menționate, Colegiul denotă faptul că instanțele nu au soluționat fondul cauzei, circumstanță ce impune casarea deciziei Curții de Apel Chișinău din 01 noiembrie 2016 în partea încasării dobânzii de întârziere în mărime de 169813,38 lei, cu remiterea pricinii în partea dată la rejudecare în instanța de apel.

Or, instanța de recurs poate restitui pricina spre rejudecare în prima instanță doar în cazul în care a fost constatată încălcarea sau aplicarea eronată a normelor de drept procedural specificate la art.432 al.(3) lit. d) și f) CPC.

Totodată, în dependență de soluția adoptată pe marginea capătului de cerere privind încasarea dobânzii de întârziere, instanța urmează a se expune și asupra cheltuielilor de judecată pretinse de intimatul-reclamant (ce țin de taxa de stat achitată la depunerea acțiunii și cheltuielile de executare).

La judecarea pricinii, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate, creând condiții obiective și reale participanților la proces și judecând pricina, să emită o decizie întemeiată și legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c), art. 445 alin. (3) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

decide:

Se admite recursul declarat de către Întreprinderea de Stat „Tipografia Centrală”.

Se casează parțial decizia Curții de Apel Chișinău din 01 noiembrie 2016, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Societății Comerciale „Cartnord” societate cu răspundere limitată împotriva Întreprinderii de Stat „Tipografia Centrală” cu privire la încasarea datoriei și a dobânzii de întârziere, în partea în care a fost încasată dobânda de întârziere în mărime de 169813,38 lei, cu restituirea pricinii pentru rejudecare în partea dată la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecători.

În rest, decizia Curții de Apel Chișinău din 01 noiembrie 2016 în partea încasării datoriei de 160128,06 lei se menține.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței

Valentina Clevadi

Judecători

Iuliana Oprea

Ion Druță

Dumitru Mardari

Galina Stratulat